

„A könyv mindig akkor érkezik az ember életébe, amikor a legnagyobb szükség van rá.”

Beszélgetés könyvekről, olvasásról Paternainé Juhász Zsuzsával

2012 tavaszán elhatároztuk, olvasva iskolánk könyvtárának honlapján az írásokat könyvről, olvasásról, hogy mi is készítünk egy ilyen riportot. Számunkra a kérdezett személy nem is lehetett volna más, mint Paternainé Juhász Zsuzsa tanárnő, iskolánk könyvtárostánára, aki arról mesélt nekünk, milyen szerepet játszanak életében a könyvek.

Mikor döntött tanárnő úgy, hogy könyvtáros lesz?

Ez a kérdés nagyon messzire vezet vissza. Családi történetet idéz, hiszen könyvek között nőttem föl nagyapám, (Bán Imre irodalomtörténész) közel 5000 kötetes házi könyvtárban, olvasó emberek között. Első emlékeim közé tartoznak a könyvek, amelyek életem meghatározói. Számomra ők nemcsak tárgyak, hanem szellemi segítők is.

Amikor leérettségiztem a Kossuth Lajos Gyakorló Gimnáziumban, nem létezett könyvtáros- képzés itt az egyetemen, így egyértelmű volt, hogy magyar - népművelés szakra megyek. Éppen abban az esztendőben végeztem, amikor első tanévét kezdte az Ady Endre Gimnázium. Magyartanárként, drámás osztályfőnökként indult a pályafutásom, Később, harmadik gyermekem születése után már a könyvtárban dolgoztam, elvégeztem az informatikus-könyvtár szakot, s azóta innen próbálom népszerűsíteni az olvasást.

Azt hiszem, nagyapám könyvei által váltam könyvtárossá, hiszen magángyűjteményét én katalogizáltam. Életem egyik legszebb időszaka volt az a feldolgozó munka.

Mindig ilyen iskolai könyvtárban szeretett volna dolgozni, vagy csak az élet hozta?

Az élet hozta, s persze én alakítottam így, hogy hozza. Magyartanárként három gyermekem mellett úgy éreztem, már nem tudok azzal a maximalizmussal dolgozni, ahogy elvártam volna magamtól.

Ha még egyszer pályát kellene választania, szívesen elhelyezkedne egy nagyobb könyvtárban?

Nem biztos, sőt. Ismerem a nagyobb könyvtárak belső működési rendjét. Képzeljétek el, mintha egy nagy vállalatnál dolgoznátok, és csak egy szakterületre lehetne ráállni! Nagyon sok olyan feladat van, amelyet egy ilyen kis könyvtárban mi ketten, könyvtárostánárok végzünk. De egy több milliós állományú nagy könyvtárban, ahol többen dolgoznak, megoszlanak a tevékenységek, és van, aki mondjuk egy életen át csak feldolgozó munkát folytat, vagy éppen csak kölcsönöz, olvasószolgálatban van, vagy a raktárban dolgozik, vagy éppen katalogizál. Tehát nem biztos, hogy erre vágnék.

Másoknak ajánlaná a könyvtárosi munkát?

Igen. Azoknak, akik szeretik a könyveket. Akiknek nem nyűg a könyvekkel való napi fizikai érintkezés. Akik szeretik a polcon is szép rendben látni őket. Akik nem tudnak úgy elmenni

mellettük, hogy ne igazgassák meg, és ne simogassák végig őket a polcokon. Akiknek csak egy tárgy a könyv vagy egy statisztikai adat, vagy éppen csak muszájból dolgoznak könyvek közt, azoknak viszont inkább nem ajánlanám ezt a hivatást. Hiszen a könyv nem csupán egy fizikailag megfogható tárgy. Szellemi örömforrás is. Ha az ember szeret olvasni, beleszippantani a lapok közé, szívesen végigsimítja a borítót, akkor az is fáj, ha úgy hozzák vissza a könyvet, hogy le van szakadva a gerince, vagy ki van tépve belőle 1-2 lap. Az menjen könyvtárosnak, aki így viszonyul a könyvhöz, és aki szeret emberek között dolgozni, mert ez egy folyamatos kapcsolattartás is az olvasóval! Tudni kell, hogyan irányítgassuk az emberek ízlését a könyvek terén.

Milyen témájú műveket olvas szívesen?

Ez teljesen változó. Tulajdonképpen azt szoktam mondani, hogy egy könyv mindig akkor érkezik az ember életébe, amikor a legnagyobb szükség van rá. Vagy an úgy, hogy már nagyon régóta megvan a könyv, de sokáig csak ott „pihen” a polcon. Sok a munka- elkezded olvasni, aztán félreteszed, majd jön a nyári szünet, és egy vagy két este végigolvasod az egészet. Így voltam pl. Márai Sándor egyik regényével, a Válás Budán cíművel. De jöhet egy irodalmi alkotás úgy is az életünkbe, hogy valaki ajánlja. Például az Olvass többet! vetélkedőnk kapcsán az első interjút Novotni Istvánnal, a Hajdú Zrt. vezérigazgatójával készítette egyik diákunk. Ő említett meg egy művet, ami rá nagyon nagy hatással volt. Kristóf Ágota-azóta Kossuth-díjas író-nevét akkor hallottam először. Döbbenetes mű a Nagy füzet, illetve a Trilógia, melynek az első része ez a könyv. Felkavaró történet, a háború rettenetét mutatja egy ikerpár életén keresztül. Azóta mindhárom részét elolvastam. Ha egy könyv úgy be tud szippantani, hogy letehetetlenné válik letenni, akkor is, ha közben iszonyú, sírsz vagy éppen nevensz, vagy éppen belepusztulsz te magad is a hőssel együtt, akkor az egy nagyon nagy olvasmányélmény. Gyerekkoromból emlékszem egy kalandos ifjúsági regényre, a Galambszigetre, amiben a titkosírás tetszett leginkább. A mai napig tudom a kódját. Voltak „korszakaim”: ennyi idős koromban, mint ti, például Agatha Christie-t „faltam”, vagy éppen Rejtő Jenőt. A „Szőke ciklon”-t a barátnőmmel olvastuk hangosan felváltva. Fetrengésig nevtünk, hiszen. épp akkor tanultunk autót vezetni. Aztán következett a Németh László- korszak. Iszony, Égető Eszter, Irgalom.....Persze fontos az ember életében, hogy kik veszik körül, hogy ki ajánlja a könyvet. Nekem nagyon jó magyartanároim voltak, a mai napig a példaképeim egyike Bodáné Dr. Porkoláb Judit, aki a Kossuth gimnáziumnak volt híres magyartanára Amit Judit néni ajánlott, mindent elolvastunk. Diderot-tól Az apácát vagy épp Kölcsey Parainesisét. Úgy tudott egy-két mondattal könyvet ajánlani, hogy nem lehetett nem elolvasni azt a művet. Azt kérdezted, hogy milyen típusú olvasmányokat szerettek. Tulajdonképpen mindenevő vagyok. Harry Pottert vagy Paulo Coelho-t éppúgy szeretem olvasni, mint W.S. Maugham vagy Tamási Áron írásait. Amit nem kedvelek, az a tudományos-fantasztikus irodalom, illetve a horror. Ez sose fogott meg, se gyerekként, se most, filmben sem és olvasmányok között sem. Stephanie Meyert is csak azért olvastam el, mert megígértem a tanítványoknak, no meg a lányaimnak. Tudni akartam és megérteni, miért szeretik ezt a történetet annyian. Szerintem van egy „verses korszaka” is minden embernek, Gondoljatok bele, kisgyerekként otthon és az óvodában verseket, mondókákat hallottatok. Weöres Sándor Bóbitájától engem elvezetett az út a Teljesség felé című kötetig. Nekem ez a kedvenc kis kötetem, s benne a Szembe-fordított tükrök üzenete: „Egyetlen ismeret van, a többi csak

toldás: Alattad a föld, fölötted az ég, benned a létra." Középiskolásként szavalóköörös voltam, faltam a verseket. Egyetemista koromban sokat olvastam József Attilát és Adyt. Lehet, hogy azért, mert olyan tanáregyéniségek tanítottak, mint Görömbői András tanár úr.

Ajándék a sorstól, hogy Kányádi Sándor költőt atyai jóbarátomnak nevezhetem. Gyermekverseit, pl. a Tavaszi tarisznya kötetből sokszor olvastam, mondtam gyerekeimnek.

Ha el szeretne tanárnő olvasni egy könyvet, azt inkább megveszi a boltból, vagy kiveszi a könyvtárból?

Jó kérdés. Annak idején egyetemistaként megvettem. Volt ösztöndíjam, amit szinte csak könyvekre költöttem. Most már viszont egy könyvet 3-4000 Ft-nál olcsóbban nem lehet kapni újonnan, legfeljebb, ha akciózzák. Nagyon szerencsésnek tartom magam, hogy egyrészt otthon szép kis gyűjteményem van, másrészt pedig azért, mert könyvtárban dolgozom. Ez nagy segítség, sok jó könyvhöz jutok így hozzá. Néha kölcsön is szoktam kapni könyveket, de ez bizalmi kérdés. Szerintem ti is tudjátok, hogy akárkinek nem adunk oda szívesen könyvet, mert szeretnénk visszakapni. Nagyon szoros baráti kötelékek, erős bizalom kell ahhoz, hogy bátran merjen az ember kölcsönadni könyvet.

Egy mai tizenévesnek milyen olvasmányt ajánlana?

Attól függ, hogy az illető mennyire olvas. Ha úgy jön be valaki a könyvtárba, hogy önmaga állítja magáról, hogy nem szeret olvasni, akkor könnyedebb műfajt ajánlanék. Akár kezdhethük egy Agatha Christie-vel vagy Sherlock Holmes- történettel, tehát egy krimivel, vagy éppen Szabó Magda valamelyik írásával. Nem lányregény és nem ifjúsági regény, csak annak tartják az Abigélt, de sokrétű, nagyon jó könyv. Vagy Rejtőt is ajánlanám, bár nem mindenki szereti azt a fajta humort, amit ő képvisel a magyar irodalomban. És Böszörményi Gyulát is tudnám javasolni, a Gergő és az álomfogók szerzőjét a tizenéveseknek. Érdekes varázsvilágot teremtett, magyar viszonylatban. A klasszikus magyar ifjúsági regényeket azért nem mondom, mert ők ott vannak a kötelező irodalmi kánonban. Nem vagyok benne biztos, hogy annak a korosztálynak valók, mint amelyiknek szánják ezeket az olvasmányokat. Elég szomorúak a kötelező olvasmányok, akár a Kincskereső kisködmönre vagy A Pál utcai fiúkra gondolunk. Mindannyian vágyunk arra, hogy egy kicsit könnyedebb, vagy humorosabb vagy legalább ha nem is „happy end”-del záruló, de vidám történeteket is olvassunk. Például Karinthytól a „Tanár úr kérem”-et ilyenek tartom.

A nagyobbaknak már biztos, hogy ajánlanám A Gyűrűk Urát, Tolkien tündérmeséjét, És verseket. Mert amikor nagyon fáj, amikor a „semmi ágán ül szívem”, érdemes elővenni József Attilát, Weöres Sándort vagy épp Apollinaire-t. A fiúknak szoktam mondani, amikor morognak, hogy Shakespeare-től kell memoritert tanulni, hogy nem baj. Ki tudja, lehet, hogy majd jól jön ez a tudás, amikor éppen egy kislánynak kell udvarolni. "Az vagy nekem, mint testnek a kenyér s tavaszi zápor fűszere a földnek." Lehet így is bókolni, akár a XXI. században élünk, akár későbbi korokban.

Hogyan adja tovább a könyvek iránti szeretetet a magánéletben és az iskolában? Miben nyilvánul ez meg?

Nagyon régóta őrzök egy Széchenyi-idézetet, amit még a történelemtanárom írt az emlékkönyvembe: „A tett tehát az első, a szó a második.” Vagyis ne csak beszélj, hanem cselekedj is! A személyes példa, amit a tetteiddel tudsz mutatni, lesz az, ami majd hatni fog. Hiába mondogatja az ember a gyerekeinek, hogy „Olvass, olvass, olvass!”. Mindaddig nem teszik, amíg ők maguk nem érnek meg rá, mindegyik más-más életkorban. De közben engem folyamatosan látnak olvasni!

Az iskolában Kluka Hajnalka tanárnővel 7 éve rendeztük meg először az Olvass többet! irodalmi vetélkedőt. Azóta már nemzetközivé vált ez a megmérettetés, s online fordulókkal kibővítve szervezzük Kónya István tanár úr segítségével. 2. éve táborba is tudjuk vinni a legjobb olvasóinkat, tavaly Bánkútra, most Hajdúszoboszlóra sikerült eljutnunk.

Szerintem csak így lehet. Ha szívügy az, amit teszel, annak meglesz az eredménye. Kezdeményezésünkhöz, ismeretségeink révén kapcsolódnak máshonnan is, más iskolákból is kollégák, illetve olvasó diákok. Azért mondtam azt, hogy nemzetközi ez az irodalmi vetélkedő, mert már Erdélyből, Kovásznáról és Szlovákiából is vannak olvasóink. De a Kossuth gimnáziumból, a Diószegi szakközépiskolából, a létavértesi Arany János Általános Iskolából idén szintén szép számmal vettek részt diákok ezen a versenyen.

Tapasztalatom szerint nem igaz az, hogy ma nem szeretnek olvasni a gyerekek. Csak meg kell találni a számukra megfelelő könyvet. Ehhez energia, erő, munka, kitartás, de főleg elhivatottság kell.

Melyik az ön kedvenc könyve?

Féltem ettől a kérdéstől, mert nem biztos, hogy meg tudom válaszolni. Talán Weöres Sándor kötete, a Teljesség felé. Egy könyv azért lehet a kedvenced, mert vagy szereted azt a történetet, amit olvasol benne, vagy valamiért fontos a számodra a kötet. Azért, mert valakitől kaptad, vagy olyan élethelyzetben segített téged át, olyan nehéz pillanaton, amit sose felejtessz el neki. Ez a könyv ilyen a számomra.

A legutóbbi olvasmányélményeim közül feltétlenül meg kell említeni Marlo Morgan Vidd hírét az örökkévalónak című regényét, amit nemrég sikerült megszereznem. Ez a folytatása a Vidd hírét az igazaknak című írásnak, amit nagyon szerettem olvasni. Ahogy Szabó Magdát is: most például újraolvastam Az ajtó című regényét, ami ismét nagy hatással volt rám. A Márai-könyvek közül Az igazi és a Kaland fogott meg leginkább. Coelho Az alkimista című regénye azért tetszik nagyon, mert egy különös gondolatot fogalmaz meg az álmokról: az igazi álomért, amit valóban be akarunk teljesíteni, azért tenni kell. Azért mindent meg kell tenni, mert egyébként nem akarjuk eléggé. Szepes Máriát is nagyon szerettem olvasni, ő írta például A vörös oroszok című kötetet. Vagy Francis Mayesnek, egy amerikai kortárs szerzőnek is mondhatom a nevét, aki egy nagyon érdekes könyvvel, a Napsütötte Toscanával került be az olvasmányaim közé. Nagyon szerettem még Jókai Annát olvasni, például a Jákob lajtorjáját, vagy Émile Ajartól az Előttem az élet című regény is kihagyhatatlan- az „Olvass többet!”-ben is ajánlottam olvasásra.

Látjátok, a kedvenc könyv mindig az, amit éppen olvas az ember, és nem tudja letenni....

Színes, érdekes, az olvasásért, az olvasás népszerűsítéséért sokat tevő tanárunkat ismerhettünk meg a riportkészítés során. Öröm volt hallgatni, ahogy tanárnő beszélt a könyvekről, olvasásról, beleszöve saját életét is. Sok olyan információt megtudtunk róla, ami nagyon érdekes volt számunkra. Szívesen szakított ránk és kérdéseinkre időt, amit nagyon köszönünk.

*A riportot 2012. májusában készítették: Hegyi Tamara és Gyulai Ágnes 7.A osztályos
tanulók.*